

4. *Claytonia* L. — batolka

Claytonia LINNAEUS Sp. Pl. 204, 1753.

Lit.: HOLUB J. (1975): *Claytonia alsinoides* - nová zplanělá rostlina československé květeny a poznámky k jejímu rodovému zařazení. *Preslia* 47: 317-330. — MILBY J. (1980): Studies in the floral anatomy of *Claytonia*. *Amer. J. Bot.* 67: 1046-1050.

Jednoleté nebo vytrvalé lysé byliny. Stonek s jedním párem listenů nebo se srostlým listenovitým útvarem pod květenstvím a s přízemní růžicí dlouze řapíkatých listů. Květenství vrcholičnaté. Květy pravidelné na dlouhých stopkách; pod květem 2 volné listénce. Okvětních lístků 5, na bázi srostlých, bílých nebo růžových, tyčinky 3-5 epitepalní, přirostlé k okvětním lístkům, na bázi nitky s nektarií; pylová zrna trikolpátní. Tobolka elipsoidní až vejcovitá, s 1-3 semeny. Semena smáčknutá, v obrysu okrouhlá, jemně bradavčitá, s masíčkem. — Asi 60 druhů v tichomořské části Severní Ameriky a v Sibiři. — Entomogam. Myrmekochor.

- 1a Listenovitý útvar na stonku srostlý, okvětní lístky 2-3 mm dl., bílé 1. *C. perfoliata*
b Listeny navzájem nesrostlé, okvětní lístky 8-10 mm dl., bílé nebo růžové 2. *C. alsinoides*

1. *Claytonia perfoliata* WILLD. — batolka proro- stlá

Claytonia perfoliata DONN ex WILLDENOW Sp. Pl. 1/2: 1186, 1798.

Byliny jednoleté, 7-20 cm vys., se srostlým listenovitým útvarem pod květenstvím. Okvětní lístky 2-3 mm dl., na vrcholu zaokrouhlené nebo jen mírně vykrojené. Tobolka téměř kulovitá na krátké stopečce, kratší než listénce. IV-VII. Protogyn. Tf.

Dříve pěstována v zahradách jako salátová zelenina, vzácně zplaňující. Původní v tichomořské části Severní a Střední Ameriky. — Mapy: HULTÉN FA 1968: 409.

2. *Claytonia alsinoides* SIMS — batolka ptačincov- itá

Claytonia alsinoides SIMS Bot. Mag., London, 32: tab. 1309, 1810. — Syn.: *C. sibirica* auct. non L.

Byliny jednoleté nebo vytrvalé, ca 40 cm vys., s kosníkovitě vejčitými listeny pod květen-

stvím. Okvětní lístky 8-10 mm dl., na vrcholu hluboce vykrojené, růžové nebo bílé s tmavšími žilkami. Tobolky vejcovité, ± zděli listenců. VI-VII. Protandr. Tf, Hkf.

Pěstována občas pro ozdobu, vzácně zplaňující (Průhonice u Prahy, Klatovy, polesí Karkov u Lovčic). Původní v tichomořské části Severní Ameriky.

Poznámka 1: Jako zvláště oceňované alpinky se v současné době pěstují četné různobarevné a velkokvěté kultivary některých severoamerických druhů a kříženců rodu *Lewisia* PURSH - hostavička, levisie - např. *L. cotyledon* ROBINS. s vytrvalými růžicemi přízemních listů.

Poznámka 2*): Z blízkce příbuzné čeledi *Basellaceae* byla u nás pěstována (pravděpodobně jen pokusně) jako špenátová zelenina *Basella rubra* L. (= *B. alba* L.), ovijivá bylina s celokrajnými srdčitými listy a s květy v hroznech, podepřenými dvoučetným listencovým kalichem, původní v Indii, pěstována v tropech a subtropích. Herbářové doklady v našich sbírkách pocházejí z pěstovaných rostlin ve směs z I. poloviny 19. stol. Údaj o zplanění (Praha 1901, DOMIN Magy. Bot. Lap. 16: 115, 1917) se vztahuje na ojedinělý přechodný výskyt na kompostu v botanické zahradě.

51. *Illecebraceae* R. BR. — nehtovcovité**)

Syn.: *Paronychiaceae* ST-HIL. — *Caryophyllaceae* JUSS. subfam. *Paronychioideae* (ST-HIL.) VIERH.

Lit.: VIERHAPPER F. (1907): Die systematische Stellung der Gattung *Scleranthus*. *Österr. Bot. Z.* 57:41-47 et 91-96. — PAX F. et HOFFMANN K. (1934): *Caryophyllaceae*. In: ENGLER A. et HARMS H., *Die natürlichen Pflanzenfamilien*, ed. 2, 16c 275-364. Leipzig. — FRIEDRICH H. Ch. (1968): *Illecebraceae*. In: HEGI G., *Illustrierte Flora von Mitteleuropa*, ed. 2, 3/2: 749-762. München. — McNEILL J. (1962): Taxonomic studies in the *Alsinoideae*. *Not. Roy. Bot. Gard. Edinburgh* 24:79-155 et 242-404. — KOWAL T. (1966): Taxonomische Studien an den Samen aus den Gattungen *Delia* Dum., *Spergula* L. und *Spergularia* Presl. *Monogr. Bot.* 21:245-270. — CHAUDHRI M. N. (1968): A revision of the *Paronychiinae*. *Meded. Bot. Mus. Herb. Rijks-Univ. Utrecht* no 285: 1-440. — FERNANDES A. et LEITÃO M. T. (1971): Contribution à la connaissance cytotoxonomique des Spermatophyta du Portugal III. *Caryophyllaceae*. *Bot. Soc. Broter.* 45:143-176. — CANDAU P. (1978): *Palinologia de Caryophyllaceae del sur de España*. I. Subfamilia *Paronychioideae*. *Lagascalia* 7: 143-157.

Jednoleté nebo vytrvalé byliny, lysé nebo s krycími jednobuněčnými jednoduchými nebo větvenými chlupy i jednořadě vícebuněčnými žláznatými chlupy. Listy vstřícné, řidčeji střídavé, jednoduché, přisedlé nebo krátce řapíkaté, palistnaté. Květenství vidlan nebo v paždí listů klubkovi-

*) Zpracoval P. Tomšovic.

***) Charakteristiku čeledi a klíč k určení rodů zpracoval F. Dvořák.